

Gud i storby

Ved Hege Hovland Malterud
Prosjektleder "Gud i storby"

Den norske kirke bærer en viktig kulturarv, men kirken skaper også kultur. Det finnes ikke noe alternativ til å være en kirke i dialog med samtiden. I Oslo bispedømme ønsker vi at kirken skal være levende, nær og tilgjengelig. I den forbindelse har vi etablert et prosjekt som vi har kalt "Gud i storby"

Å forstå Oslos kulturelle, sosiale og demografiske trender og tendenser er en helt sentral del av prosjektet "Gud i storby". Prosjektet søker derfor å forstå på hvilke måter Oslo er et sted for både meningsløshet og meningsfylde, rotløshet og tilhørighet, troløshet og trofasthet samt motløshet og livsmot.

I det følgende vil jeg si noe om sentrale utviklingstrekk ved storbyen i dag og peke på nødvendige nyorienteringer i kirkelig nærvær, uttrykksformer, tjenestetyper og struktur i den forbindelse.

Mobilitet

Det bygges i et enormt tempo i alle bispedømmets tre kommuner. Tilflytningen er i takt med dette. Asker, Bærum og Oslo kommuners befolkning har økt med 72.408 siden 1995. Og er nå på 695.823.

En fjerdedel av Oslos befolkning bytter bostedsadresse hvert år. Menigheter opplever at opptil 80 % av dåpsbarna har flyttet, når de skal dele ut fireårsboka. 45 % av de som jobber i Oslo, bor i andre kommuner. Det betyr at sokn i Oslo skifter befolkning flere ganger hver dag.

Befolkningen i Asker, Bærum og Oslo forflytter seg mange ganger hver dag. De reiser for å gå på jobb, konsert, trening, besøk og lignende. Mennesker i storbyen Oslo er underveis. Kirken har en stor mulighet til å være levende, nær og tilgjengelig i livets mange mellomrom.

Valgsamfunnet

I vår tid er valgfrihet et sterkt honnørord. Vi vil velge. Selv om vi som regel velger ganske likt. Å gi enkeltmennesket større valgfrihet i forhold til sitt trosliv er en enkel sak. Å anerkjenne flere av de valgene som tas, burde være like enkelt.

Til tross for myten, er ensomheten ikke større i Oslo enn andre steder i landet. Kirken har derfor ikke en større oppgave i forhold til å gi folk en tilhørighet der enn ellers i landet. Kanskje snarere tvert i mot. Aktivitets-, tilhørighets- og værestedstilbudet er stort i Oslo.

Men byen har ikke så mange annerledes rom. Rom som er åpne, rom for hvile, rom for tanken, pusten og følelsen. Rom for det hellige.

Jeg tror de tar feil de som hevder at mennesker i Norge i dag er medlem av Den norske kirke bare fordi det er blitt sånn eller bare fordi de ikke har somlet seg til å melde seg ut ennå. Jeg tror folk vil noe med medlemskapet sitt. Men det trenger ikke å bety at de vil det kirken selv vil at de skal ville. Praksis viser oss at brorparten av kirkens medlemmer ikke ønsker å delta aktivt i organisasjonen Den norske kirke, men ønsker å tilhøre institusjonen Den norske kirke.

Folk i storbyen Oslo vil ha et operahus. Langt flere svarer, vil det, enn de som faktisk bruker og kommer til å bruke operaen. Operaen er et symbol på en viktig verdi for mange. Det handler om å tilhøre et kultursamfunn. Enhver storby, med respekt for seg selv, har opera. Trolig er det også sånn med kirken. At kirken er, - midt i byen, midt i larmen og midt i livet, er en viktig verdi i seg selv.

Hvorfor er kirken viktig? Jo fordi den synliggjør at troen er en del av livet, at det finnes en himmel over min hverdag. Kirken gir plass til håpet om at noe er evig og troen på at kjærligheten er størst av alt.

Medbestemmelse, medvirkning og mangfold

Engasjementet i vår tid er i endring. Det betyr ikke at vi er mindre engasjerte enn tidligere, men engasjementet har ikledd seg nye drakter. Tidligere inngikk vi gjerne livslange "kontrakter" med organisasjoner og organer i kirke og samfunnsliv. Min farmor, f.eks, er 87 år og fremdeles medlem i skiforeningen til tross for at hun ikke har vært på ski på i alle fall 20 år. Slik vil bli mindre og mindre vanlig.

Engasjementet i dag er periodisk og enkeltsaksorientert. Travle, men engasjerte mennesker i storbyen Oslo, kjennetegnes ved en motvilje mot å kjøpe "hele pakker". Folk vil bli tatt på alvor som drop'in-ere. Kirken kan med fordel kanalisere denne type engasjement, forstå at det finnes og kjenne det igjen i langt sterkere grad enn hva som er tilfelle i dag.

Med økt medvirkning vil kirken forhåpentligvis bli mer demokratisk, men det er trolig ikke tilstrekkelig for å bøte på kirkens alvorlige demokratiske underskudd. Valgdeltakelsen ved sist menighetsrådsvalg i Oslo bispedømme var på 1,5 %. Dagens valgordning og demokratiske struktur i Den norske kirke er ikke tilrettelagt for de sakene som kirkens medlemmer mener er viktige og som vi vil være med på å avgjøre. En åpen folkekirke må kunne være troverdig når den bruker en term som f.eks kirken selv. I dag har det en hul gjenklang av kirkelig maktelite.

Storbyen Oslo er tilflytternes sted. Det er stedet mange flytter til fordi mangfoldet er stort og mulighetene mange. Oslo bispedømme har det privilegium at Døvekirken i Norge er

tilhørende. Det gir bl.a. en førstehåndskjennskap til det å være i minoritet og den stigmatiseringen det ofte innebærer. Borgere i Asker, Bærum og Oslo vil ikke bekjenne seg til en kirke som diskriminerer eller setter strenge føringer på det de foretar seg. Det sterkeste kjennetegnet på en storby er tetthet og mangfold. Derfor er storbybefolkningens krav en kirke for alle.

Kontrastenes by

Storbyen er stedet for de store kontraster. Oslo er Nordens mest lagdelte hovedstad. Dette er byen hvor de med dårligst levekår i landet lever side om side med de med best. Regionen har store forskjeller; omfattende differensiering, tegn til segregering og store avstander. Og da tenker jeg ikke på geografisk avstand. Men jeg tenker på avstand i livsform og livsfølelse. Kirken skal være kirke for alle. Det er en stor utfordring.

At vi tror vi er skapt av kjærlighet til kjærlighet, kaller på en tydelig diakonal kirke. Oslo er i dag en storby med alvorlige storbysykdommer. Psykiske lidelser, livskriser, kriminalitet, rusavhengighet, arbeidsledighet, bostedløshet. Ethvert menneske er kommet til denne verden med de aller beste hensikter. Kirken må sloss for at ikke noe menneske skal forsvinne i fornedrelse og håpløshet. Ethvert mennesket skal oppleve verdighet og respekt gjennom å bli sett og bekreftet. Kirken kan være et slikt øye som ser.

Multikulturelt og flerreligiøst samfunn

Storbyen Oslo er et multikulturelt og flerreligiøst samfunn. 124.000 av Oslos befolkning har såkalt innvandrerbakgrunn. Det er nesten en fjerdedel. Samtlige av Oslos bydeler ligger over landsgjennomsnittet.

Enkelte områder i Oslo kan kalles minoritetsmajoritetsområder. Det vil altså si at majoriteten er mindre enn minoritetene til sammen. Dersom vi ser på aktiviteten, gudstjenestedeltakingen, menighetsrådsmedlemmene o.s.v. speiles ikke denne virkeligheten i alle menigheter i Oslo. Er vi Den etnisk norske kirke? Svaret er i vår praksis dessverre ja. Det er med uro og sorg at vi registrerer at noen etnisk norske foreldre sender sine etnisk norske barn og unge til aktiviteter i kirken fordi miljøet der er hvitt.

Når vi som kirke tror på alles Gud-skapthet og Gud-billedlighet er det nødvendig å tolke spor av Gud i andre religioner og livssyn en vårt eget. Gud er ikke kristen. Det er eventuelt vi som er kristne. Den norske kirke er majoritetstrossamfunnet i Norge. Vår rolle må derfor være å ta initiativ til å bekjempe fordommer og motsetninger både teologisk og i livet som leves. Hvis ikke religion skal bli en del av morgendagens problemer i landets hovedstad, må religionsdialog og samhandling være en del av dagens tiltak. Kirken er godt i gang på dette feltet.

Informasjonsalderen

Knut Lundby har på fortreffelig vis pekt på kirkens kommunikasjons- og informasjonsutfordringer. Jeg skal derfor nøye meg med å understreke viktigheten av at kirken følger med i timen. Vi befinner oss i starten på en ny tidsalder. Det er stort, uhåndterlig, kostnadskrevende og kanskje litt fremmed og skremmende. Men vi må henge med.

Den virtuelle verden er kommet for å bli. Som en påskjøtet del av den fysiske verden vi kjenner fra før. Barn og unge har funnet nye være- og læresteder. I dag leves deler av livet i den virtuelle verden. Kirken må bidra til et substansielt nærvær i det virtuelle.

Befolkningens mobilitet, behov for valgfrihet og mangfold samt krav til medbestemmelse og medvirkning gjør at kirken i Oslo må få flere gatenære tiltak, økt spesialisering, gjennomføre omfattende strukturendringer, søke økt samarbeid samt endre kurs i deler av sin organisasjonskultur. Det må vi for å være tilstede som kirke på en god måte når kontrastene i byen blir større og større, når samfunnet blir mer og mer flerkulturelt og multireligiøst og når den virtuelle verden blir stadig mer sentral i menneskers liv.

Den norske kirke i Oslo ønsker å være levende, nær og tilgjengelig midt i storbyens mangfoldige liv. Derfor har vi altså startet et prosjekt som heter "Gud i storby" hvor vi inviterer alle med interesse, ideer og inspirasjon til å delta. Vi inviterer med frimodighet fordi det å være kirke også i framtida handler om det å være menneske. Det handler om tro og kjærlighet, om håp og livsmot, om tilhørighet og fellesskap. Det handler om levende liv. For midt i byens puls og tempo slår også evighetens pulsslå.